

Rapport från skrämselförsök av varg i Ed-reviret 020826-020912

Inledning

På uppdrag av länsstyrelsen i Västra Götaland har Viltskadecenter under tre veckor genomfört skrämselförsök i vargreviret mellan Dals-Ed och Halden.

Olika åtgärder för att få vilda djur skyggare för människor har tidigare använts i både Nordamerika och Europa. Målsättningen har vanligen varit att få djuren ifråga att förknippa människan med obehag i form av ljus, ljud eller fysisk smärta. Graden av framgång har varierat avsevärt och tycks inte minst vara beroende av skillnader mellan olika individer. Det har också visat sig viktigt att skrämselförsöket inte trappas upp gradvis eftersom resultatet då kan bli att djuren vänjer sig vid mänsklig aktivitet.

Syfte

Få den sändarförsedda vargen att uppvisa ett skyggare beteende gentemot människor och bebyggelse.

Målsättning

En mätbar skillnad i flyktavstånd från människor efter skrämselförsöket.

Metod

Den sändarförsedda vargen pejlades under en del av tiden dygnet runt. Knallskott avfyrades med hagelgevär. Skotten briserade efter 60m i luften med en mycket ljudlig smäll och ljusutveckling. Skotten fick ej brisera mer än 10m från vargen. Skotten skulle i första hand avfyras då den befann sig i närheten av bebyggelse, i andra hand då den passerade en väg och i tredje hand genom insmygning på lega i skogen.

Ursprungsplaneringen byggde på tre perioder om vardera 4 dygns pejling. Period 1, pejling med störningsförsök för att få ett mått på vargens ”skygghet” innan skrämselförsök. Period 2, skrämselförsök. Period 3, uppföljning med störningsförsök för att få ett mått på ”skyggheten” efter skrämselförsöket. Med störningsförsök menas att en person går rakt mot vargen på lega. Avståndet till människan då vargen går upp och iväg noteras. Efter önskemål från länsstyrelsen nyttjades även utvärderingsperioden för skrämselförsök.

Resultat

Period 1. Sex observationer, vargen gick i genomsnitt undan på 85 m från försökspersonen. Vid ett tillfälle kunde en försöksperson smyga in på ca 30 m från vargen. Vid kontakt med människa stannade vargen vid de flesta tillfällena till och tittade innan den gick undan.

Period 2. Ett skottillfälle. Sändarvargen, ytterligare en vuxen varg och tre årvalpar besköttes med knallskott då de i lugn takt skulle passera väg 164, N Töftedal. De vuxna djuren gick över vägen 20-30m före årvalparna. Knallskottet briserade ca 5 m framför årvalparna. Skottet separerade de vuxna djuren från årvalparna. Sändarvargen sprang ca 2 km norrut innan den tog lega, årvalparna gick söderut från skottplatsen. 10 timmar senare var valparna återförenade med en vuxen varg(ej alfahanen), sannolikt alfatiken. Skrämselförsöket var lyckat på så vis att alla vargar hann både se, höra och känna vittring från personen som besköt dem. De närmaste dygna efter skrämselförsöket försökte vi vid ytterligare fyra tillfällen beskjuta vargarna då de passerade en väg, dock utan att lyckas. Vid alla dessa tillfällen upptäckte vargen människorna på ca 100m och sprang parallellt med vägen för att i högt tempo korsa den 1-1,5 km längre bort.

Period 3. Två skottillfällen. Vid två tillfällen smög vi in på mindre än 60 m från vargen, gav oss tillkänna och avfyrade två knallskott i riktning mot vargen. Vid bägge tillfällena gav sig vargen av i språng, stannade upp ett par hundra meter bort för några sekunder innan den fortsatte 2 respektive 4 km bort för att på nytt ta lega. Vid ytterligare två tillfällen därefter försökte vi smyga in på vargen utan att lyckas. Vid det första tillfället gick vargen undan då människorna befann sig 100 m bort och förflyttade sig 2,5 km från platsen. Vid det andra tillfället gick vargen undan då människorna befann sig 200 m bort och förflyttade sig 1,5 km från platsen.

Inte vid något tillfälle under de tre perioderna befann sig vargen i direkt närhet (< 300 m) av bebyggelse.

Diskussion

De pejlingar och observationer som gjordes av Viltskadecenters personal under försökets mycket begränsade tidsrymd kunde inte bekräfta att den sändarförsedda varghanen var mindre skygg för människor eller bebyggelse än andra vargar. Vid störning gick han undan då han blev medveten om försökspersonens närvaro. Då han upptäckt människan lunkade han iväg men vände sig ofta om och tittade mot försökspersonen. Det avstånd han gick undan på vid mänsklig störning var detsamma som för genomsnittsvargen (dvs omkring 100 m), liksom det lugna tempot och benägenheten att vända sig om och titta mot försökspersonen (enligt försök på sändarförsedda vargar vintern 2001/2002). Vargen pejldes aldrig nära något hus. Observationer av privatpersoner tidigare i sommar vittnar emellertid om ett mycket oskyggare beteende. Sådana beteenden har även kunnat noteras hos flertalet andra vargindivider i andra delar av Skandinavien. I synnerhet vid de tillfällen då en varg själv väljer att närma sig bebyggelse kan den uppträda väldigt nära människor och hus.

Under försökets andra period kunde vi med hjälp av vargarnas yl konstatera att det förutom alfaparet fanns åtminstone ytterligare 2 vuxna vargar (okänd status) som åtminstone delvis rör sig oberoende av alfaparet. I ett så pass tätbefolkat område som Dals-ed reviret skulle detta faktum kunna förklara det relativt stora antalet synobservationer av varg likaväl som alfahanens eventuella oskygghet.

Oavsett detta så har alfahanen varit utsatt för tre skrämselfällfällen. Tiken och valparna har beskjutits vid ett tillfälle. Flyktavståndet tycks inte ha ökat efter skrämselfället. Detta var dock inte heller inte att vänta eftersom vargen inte kan uppfatta närvaron av en människa som smyger mot vinden på mer än 100-150 m. Däremot har reaktionen när han upptäckt människan förändrats. Innan försöket lunkade han lugnt undan och stannade ofta till för att titta och lyssna bakåt. Vid störning efter skrämselförsöket springer han mycket snabbt undan flera kilometer innan han tar lega. Vid korsningar av väg innan skrämselförsöket passerade vargen vid flera tillfällen Viltskadecenters pejlpersonal (som stod på vägen) på ca 100 m. Efter skrämselförsöket har han vid åtminstone två tillfällen hållit en kurs rakt mot väg i flera kilometer, vi har då posterat en person på den vägsträcka som ligger rakt i vargens färdriktning. På 100 m respektive 200 m avstånd från vägen har han blivit medveten om att en människa står vid vägen och istället sprungit parallellt med vägen i 1,5 km innan han korsat den.

Slutsatser

Alfahanens skygghet för människor har alltså ökat. Eftersom han inte vistats i närheten av hus eller tamdjur under skrämselförsöket har försöket sannolikt inte resulterat i någon ökad

skygghet för vare sig hus eller tamdjur. Alfaten och årsvalparna var med om ett skrämselförsök och associerar sannolikt människor med mer obehag än tidigare. Eftersom ingen av dem är sändarförsedd har vi dock inte tillräckligt med observationer för att säga detta säkert. Vi har heller inte tillräckligt med erfarenheter för säga hur länge effekten av skrämselförsöket hos alfahenen finns kvar.

De två andra vuxna vargarna i området har inte kunnat observeras vid något skrämselfälle. Dessa är således helt opåverkade av skrämselförsöket. Om observationer av oskygga vargar görs i detta område bör särskilt vikt läggas vid att följa upp om det är någon av dessa två individer eller några av de som blivit utsatta för skrämselförsök som är inblandade.



Figur 1. Karta över området med de tre skrämselfällena markerade.